

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Työryhmässä ei ole ollut mukana korkeakoulusektorin edustajaa, eikä valmistelussa ei ole otettu huomioon yliopistoja ja niiden sidosyksiköitä, vaikka esityksillä olisi toteutuessaan suoria kustannuksia kasvattavia ja koko korkeakoulukentän yhteistyötä vaikeuttavia vaikutuksia.

Esitetty 10 % omistusosuusrajaus sidosyksiköille lisääisi yliopistojen tapauksessa kustannuksia ja vaikeuttaisi koko korkeakoulukentän yhteistyötä esimerkiksi opintojen joustavassa järjestämisessä. Esitys ei edistä yleisiä tavoitteita säästöistä ja kilpailun lisäämisestä.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Suomessa on 14 yliopistoa ja 24 ammattikorkeakoulua, jotka samanaikaisesti kilpailevat keskenään ja tekevät yhteistyötä monin tavoin. Korkeakoulupolitiikan pitkäaikainen linja ollut vahvistaa korkeakoulujen välistä yhteistyötä ja työnjakoa. Tämä edistää sekä resurssien tehokasta käyttöä että toimintojen laadun kehittämistä.

Korkeakouluilla on yhteisiä osakeyhtiömuotoisia sidosyksiköitä, joita on perustettu mm. tehostamaan aiemmin omana toimintana tuotettuja palveluita tai organisoimaan korkeakoulujen yhteistyötä niiden toteuttaessa lainmukaisia tehtäviään aiempaa joustavammin ja opiskelijaystävällisemmin. Joillain yhteistyön osa-alueilla korkeakoulujen yhteiset in-house -yhtiöt ja osakeyhtiömuoto on kestävin tapa järjestää yhteistyötä esimerkiksi juridisten vastuiden osalta. Korkeakoulujen pysyviä yhteisiä rakenteita ei voida perustaa hankekonsortioiden varaan. Hankkeilla ei ole oikeushenkilöyttä, eikä yksittäinen korkeakoulu voi ottaa vastuuta esimerkiksi koko korkeakoulukentän kriittisestä palvelusta ja henkilötietovarannon hallinnasta.

Korkeakoulujen yhteisissä yhtiöissä omistusosuudet yhtiöistä jäävät väistämättä alle 10 %:n. Esitys sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta esitetyllä tavalla ei ole yliopistojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen. Se johtaisi kustannusten kasvuun erityisesti pienemmissä yliopistoissa ja vaikeuttaisi korkeakoulujen välistä yhteistyötä niiden kehittäessä toimintaansa lainmukaisten tehtäviensä toteuttamisessa.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Osa toiminnoista siirtyisi takaisin korkeakoulujen itsensä hoidettavaksi, mikä lisäisi kustannuksia.

Suomalaisen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen järjestelmällinen kehittäminen vaikeutuisi, jos yhteiset yhtiöt eivät olisi mahdollinen toimintamalli jatkossa. Osakeyhtiö on joissain tapauksissa hyvä keino järjestää korkeakoulujen yhteistyötä ja vastuita silloinkin, kun yhtiö ei toimi markkinoilla.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Emme tunnista esityksessä taloudellisia tai muita hyötyjä.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Esitetyt siirtymäajat ovat liian lyhyitä. Esityksen edetessä siirtymäaikoja pitäisi pidentää huomattavasti.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Yliopistojen IT-johtajien FUCIO-verkosto on lausunnossaan nostanut esille joitain esimerkkejä.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Yliopistoilla on yliopistolain 3§ mukaan itsehallinto, johon kuuluu päätöksenteko-oikeus sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Yliopistoilla tulisi olla mahdollisuus järjestää yhteisiä toimintoja sidosyksikkömuodossa silloin, kun kyseessä on lähtökohtaisesti koko yliopisto- tai korkeakoulukenttää tai palveleva sidosyksikkö. Kaikkia yliopistoja ei kuitenkaan tulisi velvoittaa sidosyksikön osakkeenomistajiksi.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Holopainen Heikki
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry